

**NIEUWE KANSEN VOOR
LOKALE SPORTBUNDELINGEN**

Voorwoord

Een lokale sportbundeling is een overkoepelend orgaan voor de sport binnen de gemeente. De sportbundeling heeft altijd een prominente plaats gehad binnen het sportbeleid van de gemeente. Hij speelt onder andere een belangrijke rol bij de ontwikkeling van sport- en beweegbeleid. Daarnaast is de bundeling betrokken bij de uitvoering van dat beleid in de vorm van verenigingsondersteuning en sportstimulering.

Lokale sportbundeling

Onder een lokale sportbundeling verstaat NISB een sportraad, sportfederatie, sportcommissie, sportbelang, sportadviesraad etc. die onder andere belangenbehartiging, advisering van gemeentelijk beleid, sportstimulering, verenigingsondersteuning etc. als taken heeft.

De positie van de lokale sportbundeling staat de laatste jaren echter onder druk. Uit onderzoek van het W.J.H. Mulier Instituut (2003) blijkt dat tegenwoordig ongeveer 39% van alle gemeenten een lokale sportbundeling heeft. Dit percentage is in het verleden aanmerkelijk hoger geweest. Vooral de stimuleringsregelingen Breedtesport- en BOS-impuls hebben flinke impact gehad. De opkomst van professionele sportservicepunten met verenigingsondersteuners en bewegingsconsulenten heeft veel veranderd aan de functie en positie van de sportbundeling. Daarnaast zijn door gebrek aan belangstelling, onvoldoende draagvlak binnen sport en/of politiek en gemeentelijke herindelingen/reorganisaties vele sportbundelingen verdwenen.

NISB ziet echter nieuwe kansen voor de lokale sportbundelingen. Vooral de groeiende belangstelling voor interactieve beleidsontwikkeling, de WMO en het dualisme heeft bij gemeenten interesse gewekt voor het oprichten van een lokale sportbundeling. Dit zijn voor NISB belangrijke aanleidingen om het project 'Lokale Sportbundelingen' te starten. Met dit project wil NISB de lokale sportbundeling nieuw leven in blazen. In de visie van NISB zijn er vooral kansen voor de sportbundeling "nieuwe stijl". Een bundeling waarin niet alleen sportverenigingen een rol spelen, maar ook ruimte is voor dwarsverbanden met welzijn, onderwijs, commerciële-, anders georganiseerde- en ongebonden sport.

Centraal in dit rapport staat de uitwerking van de enquête. In hoofdstuk 1 staat een korte beschrijving van het project en een inleiding op de uitwerking van de enquête. In hoofdstuk 2 tot en met 6 staan de belangrijkste resultaten van de enquête. In hoofdstuk 7 is gekeken naar een verband tussen diverse organisatorische aspecten en de kwalificatie over het functioneren. In de laatste twee hoofdstukken staan de meest opvallende conclusies en de daaruit voortkomende aanbevelingen beschreven.

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	4
1.1 Project Lokale Sportbundeling	4
1.2 Enquête	4
1.3 Respons	4
1.4 Onderzoek Mulier	5
2. Algemeen	6
2.1 Oprichting	6
3. Organisatie	7
3.1 Organisatie	7
3.2 Financiën	8
4. Samenstelling	9
4.1 Samenstelling	9
4.2 Man / vrouw verhouding	9
4.3 Leeftijd	10
4.4 Vergoeding voor bestuursleden	10
4.5 Vergaderfrequentie	10
5. Taken en verantwoordelijkheden	11
5.1 Taken en verantwoordelijkheden	11
5.2 BSI en/of BOS	11
5.3 Functioneren	12
5.4 Ambities voor de komende jaren	13
6. Gemeente	14
6.1 Ondersteuning gemeente	14
6.2 Relatie gemeente en sportbundeling	14
7. Vergelijking functioneren	15
7.1 Functioneren	15
7.2 Relatie eigen budget en functioneren	15
7.3 Diversiteit ten opzicht van sportvereniging	15
7.4 Alleen mannen in het bestuur	15
7.5 Vergoeding voor bestuursleden	16
7.6 Vergaderfrequentie	16
8. Gemeente versus sportbundeling	17
8.1 Functioneren	17
8.2 Relatie gemeente en sportbundeling	17
9. Conclusies	18
9.1 Budget	18
9.2 Samenstelling	18
9.3 Taak van de lokale sportbundeling	18
9.4 Belangenbehartiging	18
9.5 Veranderende samenstelling en taakstelling	18
9.6 Sportbundeling versus gemeente	19

10. Aanbevelingen.....	20
10.1 Organisatie	20
10.2 Samenstelling	20
10.3 Taak en verantwoordelijkheid	20
10.4 Gemeente	21
11. Literatuurlijst.....	22

1. Inleiding

1.1 Project Lokale sportbundelingen

De enquête lokale sportbundelingen is onderdeel van het project 'Lokale Sportbundelingen'. Met dit project wil NISB een nieuwe impuls geven aan de lokale sportbundeling. Het uiteindelijke doel is dat meer lokale sportbundelingen betrokken zijn bij het interactief voeren van sport en beweegbeleid. NISB wil dit bereiken door een aantal stappen te doorlopen:

1. Enquête lokale sportbundelingen;
2. Pilot projecten herpositionering / opzetten lokale sportbundeling;
3. Beschrijven en verspreiden van een aanpak;
4. Scholen van adviseurs.

1. Enquête lokale sportbundelingen

Om inzicht te krijgen in de situatie van de lokale sportbundeling heeft NISB eerst onderzoek gedaan naar de huidige stand van zaken van de lokale sportbundeling in Nederland.

2. Pilots herpositionering / opzetten lokale sportbundeling

In 2007 start NISB in vijf gemeenten pilots ten aanzien van het opzetten of herpositioneren van een lokale sportbundeling. NISB verzorgt zelf de begeleiding van deze pilots.

3. Beschrijven en verspreiden van een aanpak

Met de kennis uit de enquête en ervaringen van de pilots ontwikkelt NISB een aanpak voor het opzetten of herpositioneren van een lokale sportbundeling. Gemeenten en andere initiatiefnemers kunnen gebruik maken van de aanpak. Deze aanpak wordt beschreven in een brochure.

4. Scholen van deskundige adviseurs

Belangrijke partner voor NISB is de provinciale sportraad. Zij hebben nauw contact met gemeenten. Daarom werkt NISB bij de pilots samen met een aantal provinciale sportraden en gaat NISB in de loop van het project medewerkers van provinciale sportraden scholen om verdere implementatie van de aanpak mogelijk te maken.

1.2 Enquête

Een belangrijke eerste stap is het in kaart brengen van de huidige situatie. Dit heeft NISB gedaan door middel van de enquête Lokale Sportbundelingen. Deze enquête is verspreid onder 91 gemeenten en lokale sportbundelingen in Nederland. De enquête is verzonden aan zowel de gemeente als de lokale sportbundeling. Beide hebben vragen beantwoord over functie, taak en positie van een lokale sportbundeling. Hoe functioneert de lokale sportbundeling en hoe is de relatie met de gemeente? NISB heeft ook gevraagd of en wat er is veranderd aan functie, taak en positie van de lokale sportbundeling naar aanleiding van de Breedtesport- en/of BOS-impuls.

1.3 Respons

De adresgegevens van de aangeschreven sportbundelingen zijn voor het overgrote deel gevonden door het zoeken op internet. Veel lokale sportbundelingen hebben een eigen website of hebben informatie staan op de website van de gemeente.

NISB heeft van 91 lokale sportbundelingen de adresgegevens kunnen achterhalen. 72 van de 182 verspreide enquêtes zijn geretourneerd. Van de 91 gemeenten hebben 25 de enquête geretourneerd. Van de 91 sportbundelingen hebben 42 dit gedaan. Van 13 gemeenten heeft zowel de sportbundeling als de gemeente de enquête geretourneerd. 5 enquêtes zijn anoniem geretourneerd.

Tabel 1.1 Respons

	Verzonden	Retour	Percentage
Gemeente	91	25	27%
Lokale sportbundeling	91	42	46%
Anoniem retour		5	
Totaal	182	72	40%

De resultaten van de enquête zijn door de geringe respons niet representatief. Toch geven de resultaten een beeld van het huidige functioneren van de sportbundeling, waardoor het mogelijk is een aantal conclusies te trekken en aanbevelingen te doen. In hoofdstuk 7 is gekeken naar een verband tussen diverse organisatorische aspecten en de kwalificatie over het functioneren. Deze resultaten zijn duidelijk statistisch onvoldoende significant. De kans dat de verbanden op toeval berusten is te groot om harde uitspraken te doen. De uitwerking heeft echter wel een aantal verbanden opgeleverd die richting geven aan de visie op lokale sportbundelingen.

1.4 Onderzoek W.J.H. Mulier Instituut “Interactief beleid in de sport” (2003)

Het W.J.H.Mulier Instituut (Mulier) heeft in 2003 een onderzoek uitgevoerd naar interactief beleid. Hieruit kwam naar voren dat een groot deel van de gemeenten interactief te werk gaat in de beleidsvoering op het gebied van de sport. In 4 van de 5 gemeenten hebben sporters en sportorganisaties een rol bij beleidsontwikkeling en uitvoering. Bij 39% van de gemeenten gebeurt dit door middel van een lokale sportbundeling. Andere vormen van interactief beleid zijn sportdebatten, inventarisaties en projectgroepen ten aanzien van specifieke vraagstukken.

Uit het onderzoek van Mulier blijkt dat het percentage gemeenten met een sportbundeling in het verleden aanmerkelijk hoger is geweest. 55% van de gemeenten met momenteel geen adviesorgaan had deze in het verleden wel. Dit maakt het aannemelijk dat in het verleden ongeveer 3 van de 4 gemeenten een sportbundeling had.

Gemeenten gaven als belangrijkste redenen voor opheffing: geen behoefte c.q. gebrek aan belangstelling (20%), onvoldoende draagvlak in sport en/of politiek (19%), gemeentelijke herindeling of reorganisatie (18%), functioneren (11%), geen relevante adviezen c.q. geen meerwaarde (10%) en te weinig oog voor algemeen belang (9%). 25% van alle gemeenten waar momenteel geen sportbundeling bestaat, verwacht wel (opnieuw) een sportbundeling op te richten.

De enquête van NISB en het onderzoek van Mulier heeft diverse overeenkomsten. Zowel Mulier als NISB hebben gekeken naar het functioneren, taak en positie van de sportbundeling. Dit heeft enkele vergelijkbare resultaten opgeleverd. Mulier heeft het onderzoek echter alleen gericht op de gemeente, terwijl NISB ook de sportbundeling heeft bevraagd. In dit rapport is enkele keren een vergelijking gemaakt met het Mulier-onderzoek en is voor het beschrijven van de conclusies en aanbevelingen gebruik gemaakt van enkele aanbevelingen uit het Mulier-rapport.

2. Algemeen

2.1 Oprichting

Sportbundelingen zijn gemiddeld ongeveer 21 jaar oud. De oudste sportbundeling is in 1952 opgericht en de laatste in 2006. 25% van de bundelingen is tussen 1990 en 1999 opgericht.

Tabel 2.1 Oprichtingsjaar lokale sportbundelingen

	Aantal	Percentage
Voor 1970	9	13%
Tussen 1970 en 1980	14	19%
Tussen 1980 en 1990	13	18%
Tussen 1990 en 1999	18	25%
Tussen 2000 en 2006	12	17%
Onbekend	6	8%
Totaal	72	100%

De belangrijkste motieven om een sportbundeling op te richten zijn het behartigen van belangen voor de sport (87%) en het adviseren bij het voeren van gemeentelijk sportbeleid (87%). Daarnaast zijn het bevorderen van samenwerking (55%) en sportbeoefening (43%) belangrijke redenen geweest voor veel sportbundelingen. In de toelichting zijn motieven genoemd, zoals een intermediair te vormen tussen sport en overheid, het exploiteren van sportaccommodaties en een offensief te vormen tegen de steeds hogere wordende huur van sportaccommodaties.

Tabel 2.2 Motief voor oprichting¹

	Aantal	Percentage
Behartigen voor de sport	62	87%
Adviseren over sportbeleid	62	87%
Overleg en samenwerking sportaanbieders	39	55%
Bevordering sportbeoefening	38	54%
Start van nieuw sportproject	7	10%
Anders	6	8%

De gemeente is in 54% van de gevallen initiatiefnemer voor een lokale sportbundeling. Gevolgd door de sport (36%) en overige (10%). De gemeente is vaker initiatiefnemer, maar de sport (68%) draagt aan en benoemt in de meeste gevallen de bestuursleden. Bij 27% van de lokale sportbundelingen zijn bestuursleden aangedragen door de sport en benoemd door de gemeente en bij 6% van de bundelingen zijn bestuursleden benoemd en aangedragen door de gemeente.

¹ Meerdere antwoorden mogelijk

3. Organisatie

3.1 Organisatie

In de enquête is onderscheid gemaakt tussen een aantal organisatievormen. De belangrijkste organisatievormen zijn de vereniging/federatie, commissie en stichting. Uit de antwoorden van de respondenten is naar voren gekomen dat veel lokale sportbundelingen optreden als adviesorgaan. Hieronder is kort weergegeven wat het verschil is tussen de verschillende organisatievormen.

1. Vereniging/federatie

Een vereniging/federatie kenmerkt zich door leden. Een vereniging is een rechtspersoon. Het belangrijkste orgaan binnen een vereniging is de Algemene Leden Vergadering. De lokale bundeling is in veel gevallen een vereniging of federatie.

2. Stichting

Een stichting is ook een rechtspersoon maar heeft geen leden. Het stichtingsbestuur is formeel het enige beleidsbepalende orgaan in een stichting. Hierdoor heeft een stichting een grote mate van vrijheid in handelen.

3. Commissie

Een commissie wordt over het algemeen ingesteld met een bepaalde opdracht. Bijvoorbeeld een commissie voor de BOS-impuls of een commissie die een gemeente ondersteunt bij de herstructurering van een sportcomplex.

4. Adviesorgaan

Een adviesorgaan is, zoals het woord al zegt, primair verantwoordelijk voor het adviseren van beleid of een project. Voor veel BOS en BSI projecten zijn adviesorganen ingesteld die de projectorganisaties adviseren over de voortgang van de projecten.

De vereniging/federatie is de meest voorkomende organisatievorm (45%). Het aantal commissies, stichtingen en adviesorganen is redelijk gelijk. Een aantal respondenten geeft aan een informeel overlegorgaan te zijn zonder officiële status. Bij 25 sportbundelingen/gemeenten was de organisatievorm onbekend. Die zijn niet opgenomen in onderstaande tabel.

Tabel 3.1 Formele organisatievorm

	Aantal	Percentage
Vereniging - federatie	21	45%
Commissie	9	19%
Stichting	7	15%
Adviesorgaan	6	13%
Anders nl.	6	9%
Totaal	47	100%

In totaal 41 sportbundelingen hebben aangesloten leden. Leden zijn voor het overgrote deel sportverenigingen. Gemiddeld heeft een sportbundeling 54 leden.

Tabel 3.2 Aantal leden

	Aantal	Percentage
Tot en met 25 leden	9	22%
26 tot en met 50 leden	17	41%
51 tot en met 100 leden	11	27%
100 leden of meer	4	10%
Totaal	41	100%

3.2 Financiën

Bij 28 van de 41 sportbundelingen betalen leden contributie. Deze contributie is heel verschillend opgebouwd. Vormen die voorkomen zijn onder andere:

- Gelijk bedrag voor iedere aangesloten organisatie (32%);
- Bedrag per sportend lid van de vereniging (29%);
- Een vast bedrag voor iedere vereniging met een toeslag voor grote verenigingen (18%).

Van de sportbundelingen heeft 79% een eigen budget ter beschikking voor het organiseren van activiteiten. Dit budget loopt uiteen van 550 tot 500.000 euro. De meeste sportbundelingen hebben minder dan 5.000 euro (56%) tot hun beschikking. Er zijn 2 sportbundelingen die meer dan 50.000 euro tot hun beschikking hebben. Deze sportbundelingen trekken het gemiddelde flink omhoog. Daarom zijn er twee aparte berekeningen gemaakt. Een gemiddelde zonder de 2 grote sportbundelingen en een gemiddelde inclusief de 2 grote sportbundelingen.

Tabel 3.3 Gemiddeld budget sportbundelingen.

Gemiddeld budget exclusief 50.000 of meer	7.285
Gemiddeld budget inclusief 50.000 of meer	24.003

De gemeente is de belangrijkste financieringsbron. Van de 56 sportbundelingen die een eigen budget hebben ontvangt 89% subsidie van de gemeente. Verder is contributie voor 45% van de respondenten een belangrijke financieringsbron. Vier sportbundelingen geven aan dat ze rente ontvangen over het eigen vermogen. Één sportbundeling ontvangt een deelnemersbijdrage voor activiteiten.

Veel sportbundelingen zijn afhankelijk van één inkomstenbron (67%). 23% heeft 2 inkomstenbronnen, 8% 3 en maar 2% heeft 4 inkomstenbronnen.

Tabel 3.4 Financieringsbron²

	Aantal	Percentage
Gemeente	50	89%
Contributie leden	25	45%
Sponsoring	7	13%
Anders	5	9%

² Meerdere antwoorden mogelijk

4. Samenstelling

4.1 Samenstelling

De vereniging is verreweg de belangrijkste vertegenwoordiger in de sportbundeling. 79% van de bundelingen heeft vertegenwoordigers namens de sportvereniging in het bestuur. 49% van de besturen van sportbundelingen bestaat uit alleen maar vertegenwoordigers/ bestuursleden van sportverenigingen en 51% heeft diversiteit in het bestuur. Over het algemeen zijn dit onafhankelijke bestuursleden die op persoonlijke titel zijn benoemd. Ongebonden sport (10%), onderwijs (9%), commerciële sport (9%), buurtsport (7%) en bedrijfsleven (4%) worden nog maar weinig betrokken bij de sportbundeling. Andere vertegenwoordigers zijn onder andere gehandicapten- en ouderensport en gemeente.

Tabel 4.1 Vertegenwoordiging in de lokale sportbundeling

	Wel vertegenwoordigd		Niet vertegenwoordigd	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Verenigingssport	53	79%	14	21%
Onafhankelijke/pers. titel	14	21%	53	79%
Ongebonden sport	7	10%	60	90%
Onderwijs	6	9%	61	91%
Commerciële sport	6	9%	61	91%
Buurtsport	5	7%	62	93%
Bedrijfsleven	3	4%	64	96%
Anders	9	13%	58	87%

Veel besturen zijn samengesteld uit louter verenigingsbesturen. Niet nagegaan is in welke mate deze samenstelling de wijze waarop de sportbundeling zijn taak uitoefent beïnvloedt. De veronderstelling is dat bundelingen met sportbestuurders veel meer belangenbehartigend opereren.

Tabel 4.2 Herkomst vertegenwoordigers

Meerdere vertegenwoordigingen	51%
Alleen sportverenigingen	49%

4.2 Man / vrouw verhouding

Gemiddeld bestaat het bestuur van een sportbundeling uit 9 leden. Vrouwen zijn sterk ondervertegenwoordigd. Afgerond heeft een sportbundeling bijna 8 mannen en maar 1 vrouw. 30% van de sportbundelingen heeft alleen maar mannelijke bestuursleden. Ook in vergelijking met besturen van sportverenigingen is de vrouw sterk ondervertegenwoordigd.³

Tabel 4.3 Gemiddeld aantal vrouwen en mannen

	Totaal	Percentage
Aantal mannen	7,6	85%
Aantal vrouwen	1,4	15%
Totaal	9	100%

³ Verenigingsbesturen bestaan voor 26% uit vrouwen (verenigingsmonitor 2005 NOC*NSF).

4.3 Leeftijd

De bestuurder van een sportbundeling is gemiddeld 52 jaar oud. Het jongste bestuur is gemiddeld 43 jaar oud en het oudste bestuur gemiddeld 65 jaar. Er zijn 2 besturen waar de gemiddelde leeftijd onder de 45 ligt en 7 besturen waar de gemiddelde leeftijd boven de 60 ligt.⁴

Tabel 4.4 Gemiddelde leeftijd bestuur sportbundeling

Gemiddeld	52,40 jaar
------------------	-------------------

4.4 Vergoeding voor bestuursleden

30% van de bestuursleden krijgt een vergoeding. Dit is vaak een aanwezigheidsvergoeding voor vergaderingen. Gezien de geringe vergoeding gaat het vooral om compensatie voor onkosten.

Tabel 4.5 Vergoeding voor bestuursleden

	Aantal	Percentage
Ja	21	30%
Nee	49	70%
Totaal	70	100%

4.5 Vergaderfrequentie

Sportbundelingen vergaderen zeer regelmatig. 66% van de bundelingen vergadert 7 keer of meer per jaar. Maar 1 bundeling vergadert 1 keer per jaar.

Tabel 4.6 Aantal keer vergaderen per jaar

	Aantal	Percentage
7 of meer keer per jaar	44	66%
5-6 keer per jaar	12	18%
3-4 keer per jaar	10	15%
1-2 keer per jaar	1	1%
Totaal	67	100%

⁴ Het bestuur van een sportvereniging is gemiddeld 49 jaar oud (verenigingsmonitor 2005 NOC*NSF)

5. Functioneren

5.1 Taken en verantwoordelijkheden

Sportbundelingen zien het behartigen van belangen en het adviseren over sportbeleid als belangrijkste taak. Respectievelijk 82% en 72% van de bundelingen geeft dit de hoogste prioriteit. Het adviseren van andere beleidsterreinen (49%), zoals ruimtelijke ordening, en het organiseren van evenementen (44%) scoort bij veel een lage prioriteit. 2 sportbundelingen begeleiden topsporters en talenten en adviseren over wandel- en fietspaden.

Sportstimulering, verenigingsondersteuning en stimuleren van samenwerking tussen verenigingen onderling krijgt bij ongeveer 35% van de sportbundelingen hoge prioriteit. Wat opvalt is dat juist deze taken steeds meer worden ondergebracht bij een professioneel sportservicebureau.

Tabel 5.1 Taken naar prioriteit

	Hoog		Gemiddeld		Laag		Geen	
	Tot.	%	Tot.	%	Tot.	%	Tot.	%
Behartigen van belangen	57	82%	3	4%	8	11%	2	3%
Adviseren over sportbeleid	50	72%	12	17%	5	7%	3	4%
Sportstimulering	26	37%	18	26%	19	27%	7	10%
Verenigingsondersteuning	25	36%	22	31%	18	26%	5	7%
Samenwerking verenigingen onderling	25	36%	27	39%	15	21%	3	4%
Organiseren van evenementen	17	24%	16	23%	31	44%	6	9%
Samenwerking diverse sportaanbieders	16	23%	31	44%	16	23%	7	10%
Adviseren van andere beleidsterreinen	15	21%	17	24%	34	49%	4	6%
Anders	2	3%	2	3%	4	6%	62	88%

5.2 Breedtesportimpuls (BSI) en/of Buurt, Onderwijs en Sport (BOS)-impuls

Van de gemeenten heeft 65% zowel een Breedtesport- als BOS-impuls project. 14% alleen BSI en ook 14% alleen BOS. 7% heeft geen van beide. 79% van de sportbundelingen is betrokken bij de BSI- en/of BOS-projecten. De belangrijkste werkzaamheden van de sportbundeling in het kader van BOS/BSI zijn het adviseren van projecten (54%), ondersteunen bij het opstellen van de aanvraag (40%) en het uitvoeren van projecten (26%).

Tabel 5.2 Rol sportbundeling binnen BSI en/of BOS-project

	Aantal	Percentage
Adviseren van projecten	39	54%
Opstellen aanvraag	29	40%
Uitvoeren van projecten	19	26%
Niet betrokken	15	21%
Monitoren van projecten	13	18%
Anders	4	6%

Voor 28% van de sportbundelingen heeft het opzetten van het BSI- en/of BOS-project gevolgen gehad voor de lokale sportbundeling. In de toelichting op deze vraag is vooral opgevallen dat diverse taken zijn overgenomen door een sportservicepunt.

Opmerkingen naar aanleiding van taakverandering door BSI- en/of BOS-project:

- Een aantal sportbundelingen heeft extra medewerkers aangenomen;
- De beleidsadviesing is verdwenen;
- Deelname in werkgroepen/adviesgroepen (5x);
- Sportraad beraadt zich over toekomstige functie;
- Nog meer de positie van de sportvereniging bewaken en erbij betrekken;
- Verschillende taken zijn overgenomen door het sportservicepunt. Deze is opgericht via de BSI. Voorheen hield de sportraad zich ook bezig met sportstimulering. (3x).

5.3 Functioneren

Aan de sportbundeling en gemeente is gevraagd wat zij zelf vinden van het functioneren van de lokale sportbundeling. In tabel 5.3 staan de gezamenlijke scores van zowel de sportbundeling als gemeente. Hieruit is af te lezen dat men redelijk positief is over het functioneren van de lokale sportbundeling. 28% beoordeelt het functioneren als goed en 46% als voldoende. Daar tegenover staat dat 19% matig functioneert, 4% onvoldoende en 3% slecht. Later in dit verslag zijn de beoordelingen van de sportbundeling en gemeente afzonderlijk van elkaar weer gegeven (zie tabel 8.1).

Tabel 5.3 Functioneren lokale sportbundeling

	Aantal	Percentage
Goed	19	28%
Voldoende	32	46%
Matig/gaat wel	13	19%
Onvoldoende	3	4%
Slecht	2	3%
Totaal	69	100%

Toelichting

In de enquête is gevraagd naar een toelichting op deze vraag. Een opvallende ontwikkeling is dat de sportbundeling steeds breder gaat denken. Niet alleen de belangen van sportverenigingen behartigen, maar relaties leggen tussen sport en andere sectoren. Enkele gemeenten geven aan dat de adviezen en ondersteuning van de sportbundeling van hoge kwaliteit zijn. Sportbundelingen prijzen hun betrokkenheid bij de sport en de belangrijke taak die ze hebben voor de sport in de gemeente.

Daar staat tegenover dat zowel de sportbundeling als de gemeente constateren dat sportverenigingen onvoldoende betrokken zijn en maar weinig input leveren. De gemeente zet daarom vraagtekens bij de functie belangenbehartiging. Spreekt de lokale sportbundeling wel namens de sportverenigingen of meer vanuit de eigen visie?

Ook constateren gemeenten dat de sportbundeling nog wel eens heen en weer wordt geslingerd tussen belangenbehartiging van de sportverenigingen (op de barricade) en de vraag van de gemeente om constructief mee te denken. Ander knelpunt is het behartigen van de eigen belangen en niet van de sport in het algemeen. Overstijgend denken is een specifieke kwaliteit die niet alle bestuursleden beheersen.

5.4 Ambities voor de komende jaren

De sportbundelingen zijn gevraagd naar de ambities en toekomstplannen voor de komende jaren. Wat opvalt is dat veel sportbundelingen de relatie met de sportachterban willen verbeteren. Een aantal is daarom bezig met het opstellen van een communicatieplan. Daarnaast zijn diverse sportbundelingen op dit moment nauw betrokken bij de ontwikkeling van nieuw sport- en beweegbeleid.

Hieronder staan enkele opmerkingen geclusterd naar thema.

Verbeteren samenwerking en communicatie met gemeente en achterban:

- Verbeteren van de positie door gerichte advisering en communicatie met de sportaanbieders en burgers;
- Via een goed opgezet communicatieplan de achterban beter benaderen en informeren;
- De sportwereld (bonden en clubs) nog beter bij het advieswerk betrekken, onder andere door oprichting van een digitaal platform;
- De samenwerking met de afdeling breedtesport verbeteren. Sportverenigingen meer betrekken bij BSI en BOS;
- Vergroten van het contact met sportachterban en verder ontwikkelen van de adviserende rol richting de gemeente, zowel naar het college van B&W als naar de gemeenteraad.

Beleid:

- Uitwerken deelnotities kadernota sport in de gemeente;
- Een sportbeleidsnota (laten) opstellen waarin diverse zaken worden verwerkt zoals: sportsubsidieregeling, topsportbeleid, toekomst Sportraad, sport als middel etc.;
- We zijn bezig met het opstellen van een concept beleidsvoornemen voor de komende jaren. En het maken van een sportvisie 2007 - 2010. De ambities liggen hoog de komende jaren;
- Meer richten op bewegen, zowel individueel als in groepen. Meer aandacht voor recreatie;
- Opzetten gezamenlijk beheer en exploitatiemogelijkheden voor en met verenigingen.

Gemeentelijke herindeling:

- Ontwikkelen met andere lokale sportbundelingen uit de oude gemeenten tot 1 organisatie voor de nieuwe gemeente. Verder ontwikkelen en verstevigen beleid sportbundelingen in de nieuwe gemeente.

Herpositioneren en opheffen:

- Opheffen van de huidige sportraad. Vervangen door beroepsmatige medewerkers;
- De Sportraden verwachten dat zij zichzelf over een aantal jaren kunnen opheffen. Zij verwachten dat de gemeente de uitvoering van haar sportbeleid onderbrengt in een stichting. Zij gaan ervan uit dat deze stichting dan hun taken overneemt;
- Wij als gemeente willen graag dat de sportraad en het sportbureau in de toekomst samengaan. Zo mogelijk met de gemeente (maar dan zelfstandig) en het sportbedrijf (accommodatiebeheerder), in een "Huis voor de Sport";
- Tijdens de laatste ledenvergadering heeft de sportbundeling besloten om zichzelf op te heffen. De gemeente beraad zich nu of een belangbehartiging in een andere vorm kan worden opgezet;
- Het plan is om in januari de federatie op te heffen. Als er toch nog belangstelling vanuit de verenigingen is proberen een nieuw bestuur samen te stellen.

6. Gemeente

6.1 Ondersteuning gemeente

Van de sportbundelingen heeft 28% een juridische status⁵ bij de gemeente. Belangrijkste aanspreekpunt voor een sportbundeling is de beleidsmedewerker sportzaken (78%). Tevens heeft een sportbundeling geregeld contact met het college (41%). 16% van de bundelingen ziet de raadsleden als belangrijkste aanspreekpunt. Respondenten konden meerdere antwoorden geven.

Van de lokale sportbundelingen krijgt 84% ondersteuning van de gemeente. Deze ondersteuning bestaat voornamelijk uit secretariële ondersteuning en het verlenen van subsidie aan de sportbundeling. Een aantal gemeenten biedt vergader- en kantoorfaciliteiten. Één gemeente biedt leden van het bestuur de mogelijkheid om scholingen te volgen.

Tabel 6.1 Ondersteuning van de gemeente

	Aantal	Percentage
Ja	56	84%
Nee	11	16%
Totaal	67	100%

6.2 Relatie gemeente en sportbundeling

De relatie tussen de gemeente en de sportbundeling is over het algemeen prima. 49% beoordeelt de relatie als goed, 36% als voldoende. 11% is maar matig tevreden over de relatie, 3% vindt de relatie onvoldoende en maar 1% slecht.

Tabel 6.2 Relatie tussen lokale sportbundeling en gemeente

	Aantal	Percentage
Goed	33	49%
Voldoende	24	36%
Matig/gaat wel	7	11%
Onvoldoende	2	3%
Slecht	1	1%
Totaal	67	100%

In de toelichting op deze vraag geven diverse gemeenten en sportbundelingen aan dat er een prima samenwerking is. Regelmatig overleg en betrokkenheid vanuit de gemeente versterken deze relatie. Sportbundelingen geven aan dat de relatie sterk afhankelijk is van de wethouder en ambtenaar. Een matige/slechte relatie komt vooral door onvoldoende communicatie onderling. De gemeente of sportbundeling is te passief, het initiatief komt alleen vanuit één kant.

Enkele sportbundelingen hebben de samenwerking vastgelegd in een overeenkomst of convenant. Hierin is onder andere aangegeven dat de gemeente geen nieuwe initiatieven ontplooit zonder vooraf de sportbundeling te informeren. De sportbundelingen geven aan dat dit prettig werkt.

⁵ Rol van de sportbundeling vastgelegd in artikel 82 - 94

7. Vergelijking functioneren

In dit hoofdstuk is gekeken naar een verband tussen diverse organisatorische aspecten en de kwalificatie over het functioneren. De resultaten zijn echter door het geringe aantal respondenten statistisch onvoldoende significant. De kans dat de verbanden op toeval berusten is te groot om harde uitspraken te doen. De uitwerking heeft echter wel een aantal verbanden opgeleverd die richting geven aan de visie op lokale sportbundelingen.

7.1 Functioneren

In de enquête is gevraagd om het functioneren te beoordelen. De respondenten konden kiezen uit goed, voldoende, matig, onvoldoende en slecht. In dit hoofdstuk zijn de scores van goed en voldoende geclusterd. En die van matig, onvoldoende en slecht vormen ook één gezamenlijke score. 51 sportbundelingen beoordeelden het functioneren goed of voldoende en 18 beoordeelden dit matig tot slecht.

7.2. Relatie eigen budget en functioneren

Sportbundelingen met een eigen budget beoordelen hun eigen functioneren over het algemeen beter. 81% van de respondenten met een eigen budget vindt dat ze voldoende tot goed functioneert ten opzichte van 62% zonder budget.

Tabel 7.1 Eigen budget voor het organiseren van activiteiten

	Functioneren			
	Goed - voldoende		Matig - slecht	
Ja	38	81%	9	19%
Nee	13	62%	8	38%

7.3 Diversiteit ten opzicht van sportvereniging

Lokale sportbundelingen die divers van samenstelling zijn (betrokkenheid onderwijs, welzijn, ongebonden en anders georganiseerde sport, etc.) zeggen beter te functioneren. 81% van de sportbundelingen met diversiteit functioneert goed/voldoende tegenover 69% met alleen vertegenwoordigers vanuit de sportvereniging.

Tabel 7.2 Diversiteit ten opzichte van sportvereniging

	Functioneren			
	Goed - voldoende		Matig - slecht	
Vereniging	22	69%	10	31%
Diversiteit	26	81%	6	19%

7.4 Alleen mannen in het bestuur

De lokale sportbundelingen met alleen mannelijke bestuursleden beoordelen hun eigen functioneren positiever dan bundelingen met een gemengd bestuur.

Tabel 7.3 Alleen mannen ten opzichte van mannen en vrouwen in bestuur

	Functioneren			
	Goed - voldoende		Matig - slecht	
Mannen en vrouwen	32	71%	13	29%
Alleen mannen	15	83%	3	17%

7.5 Vergoeding voor bestuursleden

Een vergoeding voor bestuursleden lijkt positief te zijn voor het functioneren van de lokale sportbundelingen. 94% van lokale sportbundelingen, waarbij bestuursleden een vergoeding ontvangen, beoordeelt het functioneren als goed – voldoende.

Tabel 7.4 Vergoeding voor bestuursleden

	Functioneren			
	Goed - voldoende		Matig - slecht	
Ja	15	94%	1	6%
Nee	30	64%	17	36%

7.6 Vergaderfrequentie

Het aantal keer vergaderen heeft duidelijk invloed op het functioneren. Sportbundelingen die meer dan 7 keer per jaar bijeen komen zijn veel positiever over hun eigen functioneren dan bundelingen die minder dan 7 keer per jaar vergaderen.

Tabel 7.5 Aantal keer vergaderen

	Functioneren			
	Goed - voldoende		Matig - slecht	
1-6 keer per jaar	11	50%	11	50%
7 of meer keer per jaar	37	88%	5	12%

8. Gemeente versus sportbundeling

Zoals al eerder aangegeven heeft zowel de sportbundeling als de gemeente de enquête ingevuld. In dit hoofdstuk zijn de antwoorden van beide partijen met elkaar vergeleken. Dit ten aanzien van het functioneren en de relatie met de gemeente.

8.1 Functioneren

De sportbundeling is duidelijk positiever over zijn eigen functioneren dan de gemeente oordeelt over het functioneren van de bundeling. Maar 15% van de sportbundelingen kwalificeert het functioneren als matig tot slecht tegen 46% van de gemeenten. Dit is ook duidelijk terug te vinden in de toelichting op deze vraag. Gemeenten geven veelal aan dat bestuursleden te veel de belangen van hun eigen vereniging behartigen in plaats van de sport in het algemeen. Ook over de kwaliteit van de bestuurders zijn niet alle gemeenten tevreden, waardoor het adviseren niet/onvoldoende tot zijn recht komt.

De sportbundeling is daarentegen heel positief over zijn eigen functioneren. In de toelichting geeft de sportbundeling aan dat verenigingen hun werk belangrijk vinden, de adviezen over sportbeleid van hoge kwaliteit zijn en dat ze sterk betrokken zijn bij de lokale sport.

Tabel 8.1: Hoe wilt u het functioneren van de lokale sportbundeling kwalificeren

Functioneren	Organisatie			
	lokale sportbundeling		gemeente	
Goed - voldoende	35	85%	14	54%
Matig - slecht	6	15%	12	46%
Totaal	41	100%	26	100%

8.2 Relatie gemeente en sportbundeling

Gemeenten hebben een duidelijk ander beeld over de relatie sportbundeling- gemeente dan de sportbundeling dat heeft. Het grootste deel van de lokale sportbundeling (78%), als ook de gemeente (96%), is tevreden over de relatie. Maar van de lokale sportbundeling kwalificeert 22% de relatie matig – slecht tegenover maar 4% van de gemeenten.

In de toelichting op deze vraag is ook terug te zien dat de sportbundeling de relatie anders beoordeelt. Sportbundelingen geven vooral aan dat er weinig initiatief komt vanuit de gemeente, de communicatie onderling beter kan en dat de gemeente weinig doet met de voorstellen en adviezen.

Tabel 8.2: Hoe wilt u de relatie tussen lokale sportbundeling en gemeente kwalificeren?

Relatie gemeente	Organisatie			
	lokale sportbundeling		gemeente	
Goed - voldoende	32	78%	25	96%
Matig - slecht	9	22%	1	4%
Totaal	41	100%	26	100%

9. Conclusies

Na het analyseren van de gegevens is een aantal opvallende conclusies te trekken. Hieronder staan de meest opvallende conclusies beschreven.

9.1 Budget

Van de sportbundelingen heeft 79% een eigen budget dat voor een groot deel door de gemeente wordt verstrekt. Het werkbudget is echter relatief laag, waardoor sportbundelingen dit vooral zien als symbolisch bedrag.

9.2 Samenstelling

De samenstelling van een sportbundeling is niet in verhouding met de diversiteit die we tegen komen in de sport. In de sportbundeling zitten te weinig vrouwen, het bestuur heeft een te hoge gemiddelde leeftijd en bestuursleden vertegenwoordigen meestal alleen de verenigingssport. Als de gemeente een sterke partner wil voor advisering van sport en beweegbeleid is het van groot belang dat diverse sectoren zijn vertegenwoordigd in een sportbundeling. Sport en beweegbeleid is niet meer alleen gericht op accommodaties en verenigingen. Sport en bewegen heeft relaties met onderwijs, gezondheid, welzijn, wijk, etc.. Voor het ontwikkelen van beleid is het daarom van belang om deze sectoren vroegtijdig te betrekken bij het proces en daarom ook een rol te geven in de sportbundeling.

9.3 Taak van de lokale sportbundeling

De sportbundeling geeft de hoogste prioriteit aan het behartigen van belangen en het adviseren van sport en beweegbeleid. Maar gaat dit wel samen? Een vraagstuk waar veel gemeenten en sportbundelingen mee worstelen. De gemeente verwacht dat de sportbundeling constructief meedenkt bij het ontwikkelen van beleid. De vereniging echter verwacht van de sportbundeling dat ze op de "barricade" gaat bij het ontstaan van knelpunten met de gemeente. Tegengestelde belangen die het goed functioneren van een sportbundeling in de weg kunnen staan.

9.4 Belangenbehartiging

Sportbundelingen zijn voor een groot deel nog steeds belangenbehartigers van de sport. Dit is voor 87% de reden geweest voor oprichting en dit heeft bij 82% hoogste prioriteit. Maar is een sportbundeling wel een echte belangenbehartiger? Heeft een sportbundeling wel voldoende inzicht in de problemen en knelpunten van verenigingen om daadwerkelijk goed op te komen voor hun achterban?

Hele essentiële vragen die door een deel van de gemeenten, maar ook sportbundelingen als negatief worden beantwoord. In de toelichting op vragen over taken en verantwoordelijkheden geven veel respondenten aan dat ze onvoldoende contact hebben met de achterban. De betrokkenheid van verenigingen is te gering om te spreken van belangenbehartiging. Verenigingen weten over het algemeen ook zelf de wegen te bewandelen richting de politiek als er bijvoorbeeld een knelpunt ontstaat ten aanzien van de accommodatie.

9.5 Veranderende samenstelling en taakstelling

De samenstelling en taak van de sportbundeling is de laatste jaren duidelijk aan het veranderen. De sportbundelingen geven aan dat dit vooral komt door de Breedtesport- en BOS-impuls. Ook de steeds belangrijker maatschappelijke betekenis van sport en bewegen vraagt een andere aanpak van de sportbundeling. Een groot deel van de sportbundeling ziet in dat verandering noodzakelijk is. Dit blijkt onder andere uit het feit dat 34 sportbundelingen hebben aangegeven deel te willen nemen aan de pilot herpositionering.

9.6 Sportbundeling versus gemeente

De sportbundeling functioneert in grote lijn voldoende tot goed. Wat wel opvalt is het verschil in beeld dat de sportbundelingen en de gemeenten hebben ten aanzien van het functioneren. Maar 54% van de gemeenten kwalificeert het functioneren als voldoende tot goed ten opzichte van 85% van de sportbundelingen.

De gemeente twijfelt nog wel eens over de competenties van bestuursleden. Van het bestuur wordt verwacht dat ze alert zijn op maatschappelijke en lokale ontwikkelingen in de sport. Ook moeten ze goed contact hebben met de achterban om als vertegenwoordiger te kunnen optreden. Bij de werving is het daarom van belang om een soort competentieprofiel op te stellen.

Daar staat tegenover dat de sportbundeling niet altijd positief is over de relatie tussen gemeente en bundeling. Een slechte relatie ontstaat vooral door mis- of geen communicatie tussen sportbundeling en gemeente. Een sportbundeling heeft nog wel eens het gevoel dat men niet serieus wordt genomen. Vooral als een voorstel (wederom) wordt afgewezen. Het is daarom ook belangrijk dat gemeenten duidelijk beargumenteren waarom het voorstel wordt afgewezen.

10. Aanbevelingen

De enquête heeft voldoende informatie opgeleverd om diverse aanbevelingen te doen die het functioneren van de sportbundeling bevorderen. De onderstaande factoren zijn tevens beschreven na bestudering van literatuur en aanbevelingen vanuit het rapport van Mulier⁶.

10.1 Organisatie

Goede randvoorwaarden

Voor het functioneren van de sportbundeling is het belangrijk dat alle organisatorische randvoorwaarden in orde zijn. Een eigen budget, vergoeding voor bestuursleden en ondersteuning vanuit de gemeente versterkt de kwaliteit van de sportbundeling. Met een eigen budget kan een sportbundeling initiatieven ontplooiën voor bijvoorbeeld kennisontwikkeling of kennisdeling. Door het geven van een vergoeding voor bestuursleden wordt de waarde benadrukt die een gemeente hecht aan de sportbundeling. De ondersteuning van de gemeente kan bestaan uit secretariaat, verslaglegging en huisvesting voor vergaderingen.

10.2 Samenstelling

Diversiteit in samenstelling

Sportbeleid is breder dan alleen de georganiseerde sport. Als de gemeente en de sport een breed draagvlak willen creëren voor het beleid, dient de lokale sportbundeling divers van samenstelling te zijn. Niet alleen sportverenigingen, maar ook andere beleidsterreinen, zoals onderwijs, welzijn, jeugd, commerciële-, ongebonden- en anders georganiseerde sport moeten betrokken worden bij de lokale sportbundeling. Bij de samenstelling moet de sportbundeling tevens rekening houden met specifieke doelgroepen, de man/vrouw verhouding en spreiding over verschillende wijken/steden/dorpen.

Betrokkenheid creëren

De sportbundeling moet investeren in betrokkenheid om een goed beeld te hebben van de lokale sportsituatie. Niet alleen de sportvereniging, maar ook het onderwijs, welzijn, buurtwerkers, commerciële sportorganisaties en overige sportaanbieders moeten de weg weten te vinden naar de sportbundeling. Publiciteit is hierin belangrijk. Betrokken partijen moeten geïnformeerd worden over de stand van zaken, wat besproken en besloten is. Belangrijke communicatiemiddelen zijn internet, huis-aan-huis bladen en de gemeentegids.

Beperkte omvang

Probeer de bestuurlijke omvang van de lokale sportbundeling beperkt te houden. Bij een beperkte omvang verlopen vergaderingen over het algemeen efficiënter. Ga daarom uit van ongeveer 7 bestuursleden.

10.3 Taak en verantwoordelijkheid

Geen individuele belangenbehartiging:

Bestuursleden van een sportbundelingen moeten opkomen voor overstijgende problematieken en niet verzanden in individuele pleitbezorging. Advisering over bijvoorbeeld individuele subsidietoekenningen dient niet in een sportbundeling aan de orde te komen. Het is daarom aan te bevelen om de sportbundeling te laten bestaan uit niet verenigingsgebonden mensen.

Helderheid over taak, verantwoordelijkheid en status

Vooraf moet duidelijk vastgesteld worden wat de status is en de taken en verantwoordelijkheden zijn van de sportbundeling. Helder moet zijn welk belang de gemeente maar ook de sport hecht aan de bundeling en wat de status is van de adviezen die de bundeling geeft aan een gemeente. Zijn deze bindend of richtinggevend?

⁶ *Interactief beleid in de sport - Suggesties voor samenspel (W.J.H. Mulier Instituut, 2003)*

Alle betrokken partijen moeten zich volledig scharen achter de gemaakte afspraken. Denk aan bestuursleden van de sportbundeling, beleidsmedewerkers, college en raadsleden.

Heldere taakverdeling

Zoals hierboven al beschreven is een gestructureerde verdeling van taken en verantwoordelijkheden over de bestuursleden van de bundeling van belang. Hierdoor weten alle leden wat van ze verwacht wordt en wat dat aan tijd kost. Hierdoor kan ook voorkomen worden dat bepaalde thema's en aandachtsgebieden niet aan de orde komen.

Tijdsinvestering

Leden van de sportbundeling, maar ook de ambtenaar, wethouder en politiek moeten zich realiseren dat een sportbundeling tijd kost. Streef naar minimaal 6 keer per jaar vergaderen, waarbij de ambtenaar sportzaken aanwezig is en de wethouder minimaal 2 keer per jaar.

10.4 Gemeente

Positieve relatie tussen gemeente en sportbundeling

Een vertrouwde en goede relatie tussen gemeente en sportbundeling ondersteunt de sportbundeling bij de advisering en het opkomen voor de belangen van de sport. Een wederzijds negatief beeld zal nooit leiden tot een constructieve samenwerking. Beide partijen moeten daarom blijven investeren in een goede relatie. Zowel gemeente als sportbundeling moeten initiatief tonen en wederzijdse adviezen serieus nemen. Bij het afwijzen van een advies moet de gemeente duidelijk argumenten kunnen aangegeven voor de afwijzing.

Beleidsruimte

Maak vooraf afspraken over de speelruimte waarbinnen de sportbundeling wordt geacht te adviseren en mee te denken. Geef als gemeente voldoende vrije beleidsruimte aan de sportbundeling.

Voorkom politieke inmenging

Raadsleden en/of wethouders horen geen rol te hebben in een lokale sportbundeling. Dit om een scheiding te maken tussen politiek belang en sportbelang. Belangstelling is daarentegen wel belangrijk. De aanwezigheid van de wethouder kan het belang van de bundeling onderstrepen en kan benut worden om duidelijkheid te verschaffen over politieke haalbaarheid van beleidsvoorstellen.

11. Literatuurlijst

Voor de uitwerking van de enquête en het beschrijven van de aanbevelingen is gebruik gemaakt van onderstaande literatuur.

1. Voor en Door Verenigingen; De 'ASF-nieuwe stijl' in een veranderende Arnhemse sportinfrastructuur. P.J. Mol en J. de Graaf, NISB (2006)
2. Visie op Uitvoering, NISB (2006)
3. Verenigingsmonitor 2005, de stand van zaken in de sportvereniging. J. van Kalmthout en J. Lucassen, W.J.H. Mulier Instituut (2005)
4. Toekomstvisie Amersfoortse sportverenigingen. Amersfoortse Sport Federatie en NISB (2004)
5. Interactief beleid in de sport - Suggesties voor samenspel. J. van Kalmthout en J. Lucassen, W.J.H. Mulier Instituut (2003)
6. Lokale bundelingen van de sport: sportraad/sportfederatie. A. van Schaveren

Colofon

Redactieadres

Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen

Postbus 64, 6720 AB BENNEKOM

T (0318) 490900

F (0318) 490995

E info@nisb.nl

W www.nisb.nl

Tekst en eindredactie

Iwan de Jong

Met medewerking van

Cees van Loon

Hans Arends

Willem van Montfort

© NISB, februari 2007